

(P-19) ALKOL BAĞIMLISI BİR GRUP HASTADA ASİ DEĞERLENDİRMESİ: BİR ÖN ÇALIŞMA VE İLK VERİLER

Esra Yancar Demir, Zehra Arıkan, Behcet Coşar

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri AD
bcosar@gazi.edu.tr

GİRİŞ VE AMAÇ: Alkol bağımlılığı psikososyal ve biyolojik etkenlerin ortaklaşa etkileri sonucunda ortaya çıktığı kabul edilen, sosyal ve bedensel yıkıma yol açabilen bir bozukluktur (1). Etiyolojisinde çocukluk öyküsü, psikodinamik kuramlar, sosyokültürel teoriler, davranış ve öğrenme faktörleri, genetik kuramlar gibi birçok faktör öne sürülmektedir. Etiyolojisinde ortak tek bir görüş olmamasına karşın, kişide yarattığı maddi ve manevi kayıplar birçok insanın bu konuda fikirbirliği yaptığı ortak noktalar. Birçok alkol bağımlısı hayatlarında en az bir kez alkole bağlı amnestik bozukluk, entoksike durumda araç kullanma ya da aşırı alkol tüketimine bağlı işe ya da okula gidememe gibi alkole ilgili geçici bir sorunla karşılaşmışlardır. Alkole bağlı olarak en sık karşılaşılan ölüm nedenleri ise özkıyım, kanser, kalp hastalığı, ve karaciğer hastalığıdır. Alkol kullanımı kişinin beklenen yaşam süresini 10 yıl kısaltmakta olup, maddeye bağı ölümlerde ilk sırayı almaktadır(2). Alkol bağımlılığı üretimde kayıplara, toplumsal suça, sosyal düzende bozulmaya, sağlık alanında çok ciddi kayıplara trafik ve iş kazalarının fazlalaşmasına ve toplumsal çöküşe neden olmaktadır. Böylece tüketilen madde, sadece madde kullanan bireyi, bireyin içinde yer aldığı sosyal çevresini etkilemekle kalmayıp, toplumu ve giderek toplumda kültürel yapı özelliklerinden ekonomik işleyişe kadar uzanan bir devamlılıkla tüm toplumsal evreni çeşitli boyutlarla, değişik şiddette ve biçimlerde etkilemektedir (3). Bu çalışmanın amacı; bağımlılığın şiddetini belirlemek yoluyla, bağımlı kişinin şu andaki öncelikli sorunlarını tespit edip, ona göre bir tedavi planı uygulayarak hastaya en efektif yardımı sağlamaktır. **GEREÇ VE YÖNTEM:** Çalışmaya GÜTF Psikiyatri Anabilim Dalına bağlı Alkol Servisinde yatarak tedavi görmekte olan 20 hasta alınmıştır. En az 1 aydır ayık olması, yoksunluğunun olmaması ve gerçeği değerlendirmede bir bozukluğunun olmaması koşuluyla çalışmaya alınan hastalara çalışmanın amacı anlatılıp, görüşmeciler tarafından Bağımlılık Derecelendirme Ölçeği doldurulmuştur. **BULGULAR:** Çalışmaya alınan 20 erkek hastanın en küçüğü 30 en büyüğü 69 olmak üzere yaş ortalaması 44'dü. 3'ü (%15) ilköğretim, 5'i (%25) ortaokul, 7'si (%35) lise ve 5'i (%25) yüksek okul mezunuydu. Medeni durumlarına baktığımızda 12'si evli (%60), 4'ü (%20) ayrılmış, 4'ü de (%20) boşanmıştı. Hastaların çalışma düzenlerine bakıldığında; 8'inin (%40) tam gün, 8'inin (%40) yarı zamanlı bir işte çalıştığı, 4'ünde (%20) emekli olduğu görülmektedir. Yaşam düzenleri incelendiğinde ise 10'unun (%50) eş ve çocuklarıyla, 2'sinin (%10) sadece eşleriyle, 1'inin (%5) ebeveynleriyle, 1'inin (%5) ailesiyle, 6'sının da (%30) yalnız yaşadığı izlenmiştir. Hastaların 17'si (%85) gibi büyük bir çoğunluğunun ailevi ve sosyal ilişkileri devam ederken, 3'ünün ailevi ve sosyal ilişkisi yoktu. 6 hasta (%30) alkol dışı nedenlerle daha önce psikiyatrik bir tedavi almışken, 14'ünün böyle bir tedavi öyküsü yoktu. Hastaların 17'sinin (%85) ailesinde alkol bağımlılığı öyküsü varken sadece 3'ünde yoktu. Hastaların 9'u (%45) yaşamları boyunca 1 kez alkol bağımlılığı nedeniyle tedavi görürken, 6 hasta (%30) 2 kez, 2 hasta (%10) 4 kez, 2 hasta (%10) 5 kez 1 hasta (%5) da 7 kez tedavi görmüştü. Ölçeğin tıbbi durum, iş durumu, yasal durum, alkol durumu, aile-sosyal ilişkiler, psikiyatrik durum alt ölçekleri incelendi, her bir alt ölçek için hastanın tedaviye olan ihtiyacı hem hasta hem de görüşmeci tarafından ayrı ayrı değerlendirildi. **Sonuç:** Hastanın değerlendirilmesi göz önüne alınarak hastaların tıbbi desteğe olan ihtiyaçlarına bakıldığında 12'sinin (%60) hiç, 2'sinin (%10) çok az, 1'inin (%5) çok, 5'inin (%25) ileri derecede tedaviye/yardıma ihtiyacı olduğunu bildirdiğini, aynı alt ölçeğin görüşmeci tarafından değerlendirilmesinde ise oranların 13 (%65) hiç, 1 (%5) çok az, 5 (%25) orta derecede, 1 (%5) ileri derecede olduğunu görmekteyiz. İş desteği için yardım gereksinimi sorgulandığında 10 hasta (%50) hiç desteğe/yardıma ihtiyaçları olmadığını belirtirken, 2 hasta (%10) çok az, 2 hasta (%10) orta derecede, 2 hasta (%10) çok, 4 hasta (%20) ileri derecede yardıma ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Bu alt ölçeğin görüşmecinin derecelendirdiği kısmında ise farklı olan; 4 hastanın (%20) orta

derecede, 2 hatanın da (%10) ileri derecede yardıma ihtiyacı olduğunu belirtmesidir. Yasal durum derecelendirmesinde görüşmeci ve hastaların derecelendirmesi aynı bulunmuştur; 19 hasta (%95) yasal anlamda hiç bir desteğe/yönlendirmeye ihtiyaç duymazken, sadece 1 hastada (%5) çok az destek gerektiği saptanmıştır. Hastaların alkol sorunu nedeniyle tedaviye/yardıma olan ihtiyaçları sorgulandığında 1 hasta (%5) alkol sorunu için uygulanacak tedavi/yardımanın hiç önemli olmadığını belirtirken, 1 hasta (%5) orta derecede önemli olduğunu, 11 hasta (%55) çok önemli olduğunu, 7 hasta da (%35) ileri derecede önemli olduğunu belirtmiştir. Oysa görüşmeci 1 hasta için (%5) alkol sorunu için verilecek tedaviyi orta derecede önemli bulurken, 5 hasta (%25) için çok, 14 hasta (%70) içinse ileri derecede önemli bulmuştur. Aradaki fark hastaların alkol bağımlılığı konusundaki iç görülerinin eksikliğine bağlanabilir. Aile ve sosyal danışmanlık gereksinimi incelendiğinde hastaların 10'u (%50) bu konuda yardıma gereksinim duymazken, 5'i (%25) orta derecede, 2'si (%10) çok, 3'ünde (%15) ileri derecede yardıma gereksinimi olduğunu belirtmiş. Bu alt öçeğin görüşmecinin doldurduğu kısımdaki veriler ise sırasıyla; 7'si (%35) hiç, 2'si (%10) çok az, 3'ü (%15) orta derecede, 6'sı (%30) ileri derecededir. Son olarak psikiyatrik tedaviye olan ihtiyaçlarına bakıldığında 10 hasta (%50) bu konuda verilecek yardımı gerekli görmezken, 1 hasta (%5) çok az, 1 hasta (%5) orta derecede, 2 hasta (%10) çok, 6 hasta (%30) ileri derecede psikiyatrik destek ihtiyacı duyduklarını belirtmiştir. Görüşmecinin bu konudaki gözlemi ise 5 hastanın hiç, 5 hastanın çok az 4 hastanın orta derecede, 2 hastanın çok ve 4 hastanın ileri derecede yardıma ihtiyacı olduğu yönündedir. Alt ölçekler incelendiğinde hastaların çoğunlukla alkol ve aile-sosyal ilişkiler alanında tedaviye/danışmaya ihtiyaçları olduğu ortaya çıkmıştır. TARTIŞMA VE SONUÇ: Testin, Türkiye' deki geçerliliği ve güvenilirliği için yapılan çalışmadaki verilerle uyumludur. Ancak hasta sayımızın az oluşu nedeniyle halen devam etmekte olan çalışma tamamlandığında sonuçlarda değişiklikler olabilir.

KAYNAKLAR

1. Ertuğrul Eşel. Alkol Bağımlılığına Yatkınlığın Biyolojik Belirleyicileri. Türk Psikiyatri Dergisi 2003; 14 (1); 60-71
2. Kaplan & Sadok. Alkolle İlişkili Bozukluklar; 80-81. Klinik Psikiyatri (özet) ,
3. Hatice Demirbaş. Alkol Bağımlılarında Bağımlılık Şiddetinin Bazı Değişkenlere Göre incelenmesi. Doktora Tezi (Mayıs 2000)